

שממונו חביב עליו מגופו' – וכי מה תועלת בממון אם הוא מת, אלא הכוונה על קבלת יסורים ולא על נטילת הנפש. ורבי עקיבא דיבר על נטילת נשמה (עפ"י שנות אליהו. וע"ש באבי עזרי).

– הנה מצות מסירות נפש על קדוש השם נרמזת דוקא בפסוק זה של ואהבת... ונראה שהטעם לכך הוא מפני שהאדם המרבה במחשבות וחשבונות ימצא תמיד טעמים שייראו לו צודקים מדוע אין לו למסור נפשו למות. על כן אמרה תורה מצוה זו בלשון 'ואהבת' כי האוהב אינו מחשב חשבונות אלא קופץ ומוסר נפשו בטרם יספיקו הרהוריו להטרידו. וזה שהגיע למדרגת אהבת השי"ת, מיד הוא מוסר נפשו אליו. (מתוך שיחות מוסר להגר"ח שמואלביץ כב תשל"ב).

[כיוצא בדבר אתה אומר על הכתוב בפרשת נביא השקר כי מנסה ה"א אתכם לדעת הישכם אהבים את ה"א בכל לבבכם ובכל נפשכם – והלא עיקר הנסיון הוא באמונה, והיה לו לומר 'הישכם מאמינים?' – אלא שהאהבה בכל לב ונפש היא בלבד הדוחה כל מיני 'הוכחות' של הנביא להפריד ביניכם ובין ה'. משל לאדם שאוהב את חברו בלב שלם, כיון שיודעו ומכירו מאד לא ירצה כלל לשמוע עליו כל רע, כי הוא בטוח ויודע ודאי שכל מה שמספרים לו עליו אינו אמת עפ"י 'עלה יונה' עמ' שי. ראה עוד: דעת חכמה ומוסר ח"ב כג].

'אפילו הוא נוטל את נפשך. תנו רבנן, פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה...'. ע' במובא בסנהדרין עד בענין מסירות נפש על מצוות עשה, אם היא רשות או חובה. ועל מסירות נפש במצוה פרטית השייכת לו לאדם בשרשו.

'אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן?! אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו הוא נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?'

–
תמהו תלמידיו איך הגיע לדרגה כזו שאפילו כשהיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל היה יכול לקרוא קריאת שמע ולקבל עול מלכות שמים באהבה. והסביר להם שאם היה בא לו הענין פתאום ודאי לא היה יכול להתגבר על עצמו עד כדי כך, אך הוא הכין עצמו כל ימיו לזה, כי כל פעם שהיה קורא קריאת שמע, באמרו בכל נפשך היה מעלה בדמיונו בציורים מוחשיים שהוא מומת בעיניו על קידוש שמו ית', והיה שואף בלבו לקיים מצוה זו בשמחה, וממילא כשהגיע לידו באמת לא היה בשבילו דבר חדש ולא היה קשה לו לכוון במציאות מה שכיוון כבר כל כך הרבה בדמיונו. [ועיין בב"ח או"ח סי' סא שכתב שכל אדם יכוון בתיבה זו שהוא מקבל על עצמו להיות נהרג על קידוש ה'; והיינו כנ"ל. מזה נלמד עצה נפלאה לאדם שרוצה לעמוד בנסיונות; לכיון בדמיונו הרבה פעמים לפני בוא הנסיון את ציור הנסיון ועמידתו בו, ומעלה בלבו כל הטעמים והטענות שהוא משתמש בהן כדי לכבוש את יצרו ואיך הוא שמח בכבישתו; ואז בבוא הנסיון באמת יקל לו לעמוד בו. וזו עצה בדוקה ומנוסה' (מתוך מכתב מאלוהו ח"ד עמ' 253 [ועע"ש בח"ג עמ' 243]. וכן כתב בספר עלי שור ח"ב עמ' תרעה. ע"ש).

דף סב

'כשם שנפרעין מן המתים כך נפרעין מן הספדנין ומן העונין אחריהן'. ומכל מקום מוסיפים קצת על

המידות הטובות שבו, ובלבד שלא יפליג בשבחו יותר מדאי. וכל המזכיר על מי שלא היה בו כלל, או שמוסיף להפליג יותר מדאי על מה שהיה בו – גורם רעה לעצמו ולמת, שהוא לו למזכרת עון (עפ"י רא"ש מועד קטן ג, סג; טשו"ע יו"ד שמד, וע"ש בב"ח ט"ז וברכ"י; חכמת אדם קנה, 1).

(ע"ב) 'בר קפרא הוה מזבן מילי בדינרי'. 'נראה לי הכוונה שהיה אומר דברים יקרים בדרך משל וחידה שנראין לפי פשוטם דברים חיצונים אך באמת תוכם רצוף אהבה עניינים יקרים, והיה מייקר אותם ומחבבן בעיני השומעין כאילו הם נמכרים בדינרי, או הדרשן מוכר והשומע לוקח, והוא מלביש מילי דאורייתא בדינרי דהיינו דברים נשמעין וחביבין לשמוע כדברים הנקנים בדינרים' (בן יהוידע).

'הוא סבר מסוכן הוא דתניא רשב"ג אומר עמוד החוזר...' פירוש, רב ספרא שאמר לרבי אבא להכנס, כיון ששמעו נזר סבר מסוכן הוא ומחולחל (משולשל), ואם ישעה עצמו נמצא מסתכן כדתניא עמוד החוזר... (עפ"י ר"ח ורה"ג, מובא באוצה"ג ובספר הערוך 'שעיר'). יתכן ורב ספרא בבואו לארץ ישראל לא שמע ממנהגם זה לנחור, לכך סבר שהוא מסוכן. וע"ע מחזיק ברכה או"ח ג; חדושים ובאורים תמיד כז.

'אם ה' הסיתך ב'....' (כל הענין). ע' בהרחבה ב'מכתב מאליהו' ח"ד עמ' 185–189.

קפנדריא בבית הכנסת. אף על פי שאין לעשות בית הכנסת קפנדריא, אם קורא או שוהה שם מעט – מותר (כן מבואר בבאור הלכה – קנא, ה"ה לעשותו). וכדרך שהנצרך להיכנס לבית הכנסת לצרכו, כגון לקרוא לאדם – יכנס ויקרא מעט או יאמר דבר שמועה ואחר כך יקראנו, כדי שלא יהא נראה כאילו נכנס לצרכו, כן הוא הדין לקפנדריא.

ואולם לענין האיסור להכנס לבית הכנסת מפני החמה או מפני הגשמים, כתב המשנה-ברורה (שם סק"ד ובשעה"צ ב) שאין מועיל אם קורא מעט כשנכנס [ושונה הדבר מדין כניסה לקרוא לאדם וכדומה – כי שם אין לו עצה אחרת]. וצריך לבאר מה החילוק בין שתי ההלכות הללו, כניסה לצורך קיצור דרך וכניסה מפני החמה והצנה.

ויש לומר, הואיל וקורא או שוהה קודם שמקצר דרכו, אף על פי שעיקר כוונתו לקצר, כיון שכבר שהה מותר עתה לקצר, וכדין נכנס שלא על מנת לקצר, שמותר לקצר. מה שאין כן כשיורדים גשמים ונכנס מפני הגשמים קודם שקרא.

עוד יתכן לחלק בין נכנס מפני הגשמים וכד' שמשתמש בגוף הבנין להנאתו, וכיון שעיקר כוונתו בשביל זה אסור, ובין עשיית קפנדריא שאינו נהנה מגוף הבית אלא מהשטח, שהרי גם אם לא היה בית הכנסת בנוי היה מקצר משם, הלכך איסורו לא משום שימוש בדבר מקודש אלא משום שנראה כבזיון [ואעפ"י שגם המקום נתקדש ולא רק המבנה, אך הליכה בעלמא ל"ה כל כך כשימוש. ועוד כיון שהמקום היה מקודם שנתקדש, דומה זה לשביל שקדם לביהכ"נ], ולכן כל ששוהה מעט וקורא שוב אינו נראה כמבוזה.

ובשו"ת אבני ישפה (סוסי"ג) כתב על פי דברי המשנ"ב הנ"ל לאסור עשיית קפנדריא גם אם שוהה שם מעט. ולכאורה זה שלא כדברי הבאורי-הלכה הנ"ל.